

קארל צ'אפק

R.U.R

R.U.R. (Rossumovi Univerzální Roboti) – ר.א.ר. (רוסומס אוניברסל רובוטס) – הוא ללא ספק המפורסם במחזותיו של הסופר והמחזאי הצ'כי הנודע קארל צ'אפק (בין היתר משום שבמחזה זה טבע צ'אפק את המונח 'רובוט' – מונח שהומצא על ידי אחריו, המשורר והאמן יוסף צ'אפק, שהיה קומוניסט אדוק שנעצר בידי הנאצים ונשלח לברגן-בלזן, שם גם מצא את מותו ב-1945).

ר.א.ר. ראה אור לראשונה ב-1920 וזכה במהרה להצלחה עולמית כבירה, כאשר עד 1923 כבר תורגם לשלושים שפות. המחזה תורגם לראשונה לעברית ב-1930 בידי אברהם שלונסקי עבור תיאטרון ה'אהל', וכיום, כ-86 שנה לאחר מכן, תרגום זה מודפס כאן לראשונה.

דבר קיומו של התרגום נודע לי במקרה גמור, במהלך קריאה בקובץ 'מסות ומאמרים' של אברהם שלונסקי, שערכו חגית הלפרין וגליה שגיב. את טיוטת התרגום איתרתי, בעצת פרופ' הלפרין, בארכיון שלונסקי שבמרכז קיפ באוניברסיטת ת"א – שם שכב בצרור דפים מכולגנים שהכיל שלוש גרסאות של התרגום (אשר נבדלות זו מזו במעט ומלוות הערות בכתב ידו של המתרגם). הגרסא שלפניכם היא סיכום מיטבי של שלוש הגרסאות הקיימות.

כמו כן, אציין כי השוואה עם המקור מלמדת ששלונסקי השמיט בתרגומו, כנהוג לעיתים בתרגומים המיועדים לבמה, חלק ניכר מהוראות הבמה המקוריות, ואף קיצץ וסילק לא מעט שורות מגוף המחזה.

י.ר.

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ ישראל

מ.ה.ל.

סטודיה דרמטית על יד ועדת התרבות

R. U. R

רוסומם אוניברסל רובוטס

מחזה ב-3 מערכות ופרולוג - מאת ק. צ'אפק

עברית - - - - א. שלונסקי

ההצגה - - - - מאת י. מי. דניאל

התפאורות - מאת הארדיכל ל. קרקואר

מנהל ה"אהל" משה הלוי

ההתחלה בשעה 9 בדיוק

U
R

פרולוג

- דומין :** (מכתיב) ... כי אין אנו אחראיים לסחורה שלקתה בדרך. הוזהרנו את רב החובלים שלכם, כי אין האונייה מוכשרת להובלת רובוטים, ולפיכך אין קלקול המטען חל עלינו. והננו באים על החתום בשם "רוסומס אוניברסל רובוטס". – המוכן?
- סולא :** מוכן.
- דומין :** דף חדש...
- מאריי :** (עם כניסתו) אדוני המנהל, גברת מבקשת לראותו...
- דומין :** מי היא?
- מאריי :** איני יודע. (מגיש כרטיס ביקור)
- דומין :** (קורא) הנשיא גלורי! היכנס!
- מאריי :** (בפתחו את הדלת) אנה, גברתי! (נכנסת הלנה גלורי, מאריי יוצא)
- הלנה :** המנהל הראשי דומין?
- דומין :** לשרותה.
- הלנה :** הנשיא גלורי הוא אבי. הנני – הלנה גלורי.
- דומין :** מיס גלורי... כבוד רב הוא לנו ש... ש...
- הלנה :** שאין אנו יכולים להוציאה אל מעבר לדלת?
- דומין :** שניתנה לנו האפשרות לקדם בברכה את בתו של הנשיא הגדול. בבקשה לשבת. סולא, היא חופשייה ללכת. (סולא יוצאת; דומין יושב) במה אוכל לשרת את מיס גלורי?
- הלנה :** באתי לכאן כדי...
- דומין :** לראות את תעשיית האנשים שלנו?
- הלנה :** הדבר הזה...
- דומין :** מעניין אותה? הלא היא שיחת כל אירופה הישנה.
- הלנה :** מדוע אין הוא נותן לי לגמור את דברי?
- דומין :** סליחה, גברתי. האם היה ברצונה לומר דבר מה אחר?
- הלנה :** ברצוני היה לשאול...
- דומין :** אם אראה לה, לפני משורת הדין, את בית החרושת שלנו? בלי ספק, מיס גלורי!
- הלנה :** וכי מניין לו מה אמרתי לבקש?

- דומין :** בקשה אחת לכולם. (קם) לאות כבוד מיוחד, מיס, נראה לה יותר משאנו מראים לאחרים... ואולם...
- הלנה :** חן-חן !
- דומין :** בתנאי שהגברת תבטיח לי בהן צדקה, כי היא לא תגלה לאיש אפילו מה שהוא.
- הלנה :** (קמה ומושיטה לו את ידה)
- דומין :** חן-חן ! ואולי תסיר הגברת את הצעיף מעל פניה ?
- הלנה :** (מסירה את הצעיף) הוא רוצה להיווכח, שמא נשלחתי לכאן לשם ריגול ? הוא זהיר מאוד.
- דומין :** (מסתכל בה בהתלהבות) ... המ... בכל אופן, אנחנו... רק...
- הלנה :** אין הוא מאמין בי ?
- דומין :** כי עדיין צעירה מאוד.
- הלנה :** הניסע לבית החרושת מייד ?
- דומין :** כן. סבורני כי : עשרים ושתיים – הטועה אני ?
- הלנה :** מה עשרים ושתיים ?
- דומין :** שנה.
- הלנה :** עשרים ואחת ! וכי מה זה אכפת לו ?
- דומין :** מפני ש... יען כי... (בהתלהבות) היא לא תמהר לנסוע מכאן, הלא כן ?
- הלנה :** הכל לפי מה שיראו לי מהתעשייה.
- דומין :** הראתה גברתי את הכתבנית שלי ?
- הלנה :** לא שמתי לב.
- דומין :** (מצלצל) היודעת גברתי, כי עד היום אין חברת המניות "רוסומס אוניברסל רובוטס" מעבדת תוצר ממין אחד. יש לנו רובוטים דקים יותר וגסים יותר. ייתכן כי המתוקנים שבהם יחיו 20 שנה.
- הלנה :** ואחרי כך הם מתים ?
- דומין :** כן, הם נעשים משומשים. (נכנסת סולא) סולא, תתייצבנה לפני מיס גלורי.
- הלנה :** (קמה ומושיטה לה יד) אני שמחה מאוד. ודאי משעמם אותה מאוד כאן, הרחק מן העולם. הלא כן ?
- סולא :** אינני יודעת זאת, מיס גלורי. תשב נא גברתי.
- הלנה :** (יושבת) מאין היא, מיס ?
- סולא :** משם, מבית החרושת.

- הלנה :** אה, היא נולדה כאן ?
- סולא :** כן, כאן עשו אותי.
- הלנה :** (קופצת ממקומה) מה ?
- דומין :** (צוחק) סולא אינה אדם, גברתי. סולא היא רובוטית.
- הלנה :** אה, סליחה...
- דומין :** (שם ידו על כתפה של סולא) סולא אינה כועסת. תביט נא מיס גלורי, איזה עור אנו עושים. תיגע נא בפניה.
- הלנה :** הה, לא, לא ! !
- דומין :** גברתי לא תכיר בה שהיא עשויה מחומר אחר. תשים נא לב, פְּיִשׁוֹת יש לה ממש כלפל בלונדינית. רק העיניים קצת... ואולם לעומת זאת – השערות ! תסב נא את פניה, סולא !
- הלנה :** יחדל נא !
- דומין :** (בצחוק) תראה נא את ידיעותיה בצרפתית.
- הלנה :** היא יודעת צרפתית ?
- סולא :** אני יודעת 4 שפות. אני כותבת ! Dear Sir; Monsieur; Geehrter ; Herr ; אדון נכבד.
- הלנה :** (קופצת ממקומה) זוהי רמאות ! הוא רמאי ! סולא איננה רובוטית, סולא היא נערה, ממש כמוני ! סולא, זוהי נבלה, למה היא חומדת את הלצון הזה ?
- סולא :** אני רובוטית.
- הלנה :** לא, לא, היא משקרת ! תסלח נא לי סולא. אני יודעת – לעשות רְקֵלְמָה ! לא, היא נערה ממש כמוני ! הלא כן ? תגיד נא !
- דומין :** לשווא, מיס גלורי ! סולא – רובוטית.
- הלנה :** הוא משקר !
- דומין :** (קם ממקומו) איך זה ? (מצלצל) סליחה, גברתי, אם כן, הרי עלי להוכיח לה אתה הדבר. (נכנס מאריי) מאריי, יוביל נא את סולא אל חדר הניתוח, כדי שיפתחנה שם. חיש !
- הלינה :** לאן ?
- דומין :** אל חדר הניתוח. מיד לאחר שינתחנה, תלך גברתי לראותה.
- הלנה :** לא אלך.
- דומין :** פרדון, אה, הלא היא אמרה כי אני משקר.
- הלנה :** הוא רוצה להרוג אותה ?

- דומין :** מכונה אין הורגים.
- הלנה :** (מחבקת את סולא) אל תירא סולא, לא אתננה לאיש. תגיד נא יקירתי, האם הכל נוהגים עימה בגסות כזאת? עליה לא להרשות כדבר הזה, השומעת היא? עליה לא להרשות, סולא!
- סולא :** אני רובוטית.
- הלנה :** אחת היא. הרובוטים הם אנשים טובים כמונו. סולא, והיא תרשה שינתחזה?
- סולא :** כן.
- הלנה :** וכי אין היא יראה את המוות?
- סולא :** איני יודעת, מיס גלורי.
- הלנה :** היודעת היא, מה שיקרה אותה אחר כך?
- סולא :** כן, אחר כך אחדל להתנועע.
- הלנה :** מה נורא הדבר!
- דומין :** מאריי, יגיד נא מיס מה הוא!
- מאריי :** הרובוט מאריי.
- דומין :** היוביל את סולא לחדר הניתוח?
- מאריי :** כן.
- דומין :** היצטער עליה?
- מאריי :** איני יודע.
- דומין :** ומה יקרה אותה?
- מאריי :** היא תחדל להתנועע. יזרקוה לתוך דוד.
- דומין :** זהו מוות, מאריי! הירא הוא את המוות?
- מאריי :** לא.
- דומין :** אכן, מיס גלורי, הרובוטים אינם חרדים לחייהם. אין להם צורך בכך. כי אין להם מאויים. כי בלתי נחשבים הם מעשב השדה.
- הלנה :** אח, יחדל נא! יואיל נא לפחות לשלחם מעל פני!
- דומין :** מאריי, סולא, אתם חופשיים ללכת (סולא ומאריי יוצאים).
- הלנה :** הם נוראים! זוהי שפלות!
- דומין :** וכי למה שפלות? כל הפועלים שלנו הם רובוטים. כל הפקידים שלנו – רובוטים (נשמעות צפירות של בית החרושת). עת צהריים.
- הלנה :** הוא כועס עלי?

דומין : ישמרני אלוהים ! אולם נדמה לי, כי... כי יכולנו לדבר גם על עניין אחר. מעטים אנו כאן בתוך רבבות רובוטים, וכינינו אין גם אישה אחת. אנו מדברים רק על התעשייה, יום שלם, יום-יום. כמקוללי גורל אנו, מיס גלורי !

הלנה : צר לי מאוד, שאמרתי כי... כי... כי הוא משקר... (קול דפיקה בדלת)

דומין : היכנסו חבריא ! (משמאל נכנסים המהנדס פאברי, ד"ר גאל, ד"ר גאלמייר והאדריכל אלקויסט).

ד"ר גאל : פרדון, אולי הפרענו לכם ?

דומין : תבוא נא מיס גלורי. זהו אלקויסט, זהו פאברי, גאל, גאלמייר. — בת הנשיא גלורי.

הלנה : נעים מאוד.

בוסמאן : היא... לעזאזל. הפלא ופלא ! תרשה נא מיס גלורי, טלג'רף לעיתונות על בואה ?

הלנה : לא, לא, אני מבקשת מאוד.

דומין : בבקשה, מיס, לשבת.

בוסמאן, ד"ר גאל, פאברי : (מקרבים כורסא ואומרים יחד) אנא... בבקשה... פרדון...

הלנה : (אל דומין) וכי על מה אדבר איתם ?

דומין : (בתימהון) על כל מה שליבה חפץ.

הלנה : בגילוי לב ?

דומין : בוודאי !

הלנה : (מהססת רגע ואחר כך מתוך החלטה נמרצת, נואשת) הגידו נא, האומנם לא ידאב לבכם לעולם, כי נוהגים עמכם כך ?

פאברי : מי ?

הלנה : כל האנשים (הם מסתכלים זה בפני זה מתוך תימהון). וכי אינכם מרגישים כי יכולתם להתקיים קיום טוב מזה ?

ד"ר גאל : הכל מיס, לפי העניין. מה כוונתה לומר בזה ?

הלנה : אחי, באתי לכאן לא כבתו של נשיא. באתי בשם "חֶבֶר האנושיות". אחי, ב"חבר האנושיות" יש כבר יותר ממאתיים אלף חברים. מאתיים אלף איש עומדים לימינכם ומציעים לכם את עזרתם.

בוסמאן : מאתיים אלף איש, זהו בהחלט מספר הגון, זה נפלא בהחלט.
פאברי : הלא תמיד אמרתי לכם, כי אין טוב מאירופא הישנה. התיראו, היא לא שכחה אותנו. היא מציעה לנו את עזרתה.

ד"ר גאל : איזה עזרה?

גאלמייר : תזמורת?

הלנה : יותר מזה!

אלקויסט : את הגברת בכבודה ובעצמה?

הלנה : אחי, מה אני ומי אני? אני אשאר כאן כל זמן שיהיה צורך בזה!

בוסמאן : אל אלוהים, אכן זוהי שימחה בשבילנו.

דומין : פרדון, מיס גלורי. היא סבורה כנראה שלפניה רובוטים.

הלנה : (עומדת) וכי מי הם?

דומין : צר לי מאוד, אך האדונים הללו הם אנשים ממש כמוה, ככל אירופה...

הלנה : לא רובוטים אתם? (כולם מתפרצים מצחוק).

הלנה : אבל... זה אי אפשר...

פאברי : בהן צדקי מיס, שאין אנו רובוטים.

הלנה : (לדומין) וכי למה אמר לי כי כל הפקידים שלכם הם רובוטים?

דומין : כן, הפקידים. אך המנהלים – לא. בבקשה להכיר. המנדס פאברי –

המנהל הטכני הראשי של ר.א.ר.; ד"ר גאלמייר – מנהל המכון

לפסיכולוגיה ולחינוך הרובוטים; קונסול בוסמאן – המנהל

המסחרי הראשי; והאדריכל אלקויסט – מנהל הבניינים של ר.א.ר.

הלנה : סלחו לי רבותי, ש... ש... הלא זה נורא כה מה שעוללתי...

אלקויסט : אין רע, חלילה, מיס גלורי. בבקשה תשב נא.

הלנה : (יושבת) ילדה טיפשה אני. ובכן שלחוני נא באוניה הראשונה

כלעומת שבאתי.

ד"ר גאל : בשום אופן שבעולם, מיס. וכי למה זה נשלח אותך...

הלנה : התדעו מפני ש... מפני ש... אם לא כן אקומם נגדכם את הרובוטים.

דומין : מיס גלורי היקרה, כבר היו אצלנו מושיעים ונביאים למאות. אין

אונייה בלי מציל ומושיע. מיסיונרים, אנרכיסטים, חייל הישועה –

איש לא נעדר. מה נורא הדבר, כי יש בעולם כל כך הרבה טיפשים

ומשוגעים.

הלנה : והרשות ניתנת כאן לדבר עם הרובוטים?

דומין : למה לא ? עד כה היה כל זה לשווא. הרובוטים ייזפרו את הכל ותו לא. הם אינם צוחקים אפילו לדבריי האנשים. אכן, זהו פשוט דבר- מה בלתי רגיל. אם הדבר מעניין אותה, מיס היקרה, הנה אוביל אותה למחסן הרובוטים. היא רשאית לדבר ככל העולה על רוחה. היא רשאית לקרוא לפנייהם את התנ"ך, לוגריתמים, או ככל אוות נפשה. היא רשאית לבסוף לדבר איתם על זכויות האדם.

הלנה : אך נדמה לי כי... אילו הראו להם מעט אהבה...

פאברי : זה לא ייתכן, מיס גלורי, אין ברייה בעולם השונה מן האדם תכלית שינוי יותר מהרובוט.

הלנה : ובכן לשם מה אתם עושים אותם ?

בוסמאן : חא-חא-חא, אכן דבר נפלא ! לשם מה עושים את הרובוטים ?
פאברי : לעבודה, מיס. רובוט אחד משמש בהחלט במקום שני פועלים וחצי. האורגניזמוס האנושי, מיס גלורי, היה בלתי מושלם עד מאוד. וצריך סוף-סוף לסלקו. זהו פרוגרס כביר ללדת על ידי מכונה. זהו האמצעי הנוח והמהיר ביותר. כל המְהֵרָה זהו פרוגרס, מיס. לטבע לא היה כל מושג על הטמפו החדיש של העבודה.

הלנה : הרובוטים הם יצורים נבונים ?

גאלמייר : בלי רצון עצמי, בלי תאוות, בלי עבר, בלי נשמה.

הלנה : בלי אהבה וכעס ?

גאלמייר : כמובן. הרובוטים אינם אוהבים דבר ! אף לא את עצמם. וכעס ? איני יודע... רק לעיתים רחוקות, רק לפרקים...

הלנה : מה ?

גאלמייר : לא כלום. יש שהם משתוללים לכאורה, משהו מעין חלי-נופלים, גברת. אומרים, כי זוהי עווית הגסיסה של הרובוטים. לפעמים לפתע פתאום, מתחיל אחד מהם פורק את כל הבא לידו, עומד לו וחורק שן – ואחר כך מטלטלים אותו אל הדוד. יש לשער, כי זהו איזה קלקול באורגניזמוס.

דומין : בלתי מושלמות.

הלנה : לא, לא ! זוהי הנשמה !

פאברי : הכי סבורה גברתי, כי היות הנשמה מתחילה בחרוק שיניים ?

דומין : הדבר תוקן, מיס גלורי. ד"ר גאל עושה עכשיו אילו ניסיונות.

ד"ר גאל: מסוג אחר, דומין; עכשיו אני עושה עצבי הכאב.

הלנה: עצבי הכאב?

ד"ר גאל: כן. הרובוטים כמעט שאינם חשים בכאב בגופם. היודעת גברתי, המנוח רוסומס הצעיר צמצם מאוד את מערכת העצבים שלהם. אך נתברר כי אין בזה תועלת. עלינו להכניס עכשיו את הכאב.

הלנה: למה... למה? אם אינם נותנים להם נשמה למה זה תחפצו לתת להם את הכאב?

ד"ר גאל: מתוך נימוקים תעשייתיים, מיס גלורי. שאם לא כן עתיד הרובוט בלי ספר להינזק איך שהוא מפני שאין הוא חש כאב. להכניס את היד לתוך המכונה; לקצץ אצבע, לנפץ את הגולגולת – כל זה איננו בשבילו ולא כלום. זוהי הגנה אבטומטית מפני קלקול.

הלנה: האם על ידי הרגשת הכאב יגדל גם אושרם?

ד"ר גאל: להיפך. ואולם הם יהיו מושלמים יותר מבחינה טכנית.

הלנה: ולמה לא תבראו להם נשמה?

ד"ר גאל: אין זה בכוחנו.

פאברי: אין זה באינטרסים שלנו.

בוסמן: הדבר הזה עשוי לייקר את התוצרת. אל אלוהי, הלא אנחנו, יפתי, עושים את כל זה בזיל הזול. מאה ועשרים דולר חפץ מלובש. הרובוט ומזונותיו עולים בסך הכל שלשת רבעי צנט לשעה! כל בתי החרושת מתפרעים בבועות של בורית, או מזדרזים ככל האפשר לקנות רובוטים כדי להוזיל את תוצרת.

הלנה: ומגרשים את הפועלים החוצה.

בוסמן: חא, חא! הדבר מובן מאליו! במשך חמש שנים כל

המחירים ירדו פי עשרה.

אלקויסט: וכל הפועלים בעולם יהיו מחוסרי עבודה.

דומין: (קם) יהיו גם יהיו אלקויסט. יהיו גם יהיו, מיס גלורי. ואולם במשך עשר שנים יעפדו הרובוטים האוניברסאליים של רוסומס כמות של חסה, של ארג, של כל שאר הצרכים, עד כי נאמר כולנו: אין ערך עוד לדברים. ייקח לו כל איש כאוות נפשו! חדל עוני מקרב הארץ. כן,

מחוסרי עבודה יהיו, ואולם בימים ההם לא תהיה עוד כל עבודה בכלל. את הכל יעשו המכוונות החיות.

הלנה : ואולם הִיְהִיָה כן?

דומין : ואחר כך – הקץ לעבדות האדם לאדם, הקץ לעבדות האדם לחומר. האיש לא יוסיף עוד לשלם מחיר חיים ושנאה עבור לחם.

אלקויסט : דומין, דומין! חזיון דומה יותר מדי לגן-עדן. דומין, והרי אף על פי כן היה משהו טוב בעבודה ומשהו נשגב בהכנעה. איני יודע מהו העונג, ואולם הרי היה-היה איזה עונג בעבודה ובעבודות.

דומין : יתכן כי היה! אך את האבוד אין להשיב: אנו משנים את פני העולם מאדם הראשון. אדם! אדם! לא תהיה לך מטרה אחרת ולא עבודה אחרת ולא דאגה אחרת זולת השתלמותך אתה. והיית נזר הבריאה!

בוסמאן : אמן.

פאברי : כן יהי רצון!

הלנה : את כל מחשבותיי בבלחם. איזו ילדה טיפשה אני. מה רציתי... מה רציתי להאמין בדבר...

ד"ר גאל : צעירה היא ממני, מיס גלורי. היא עוד תחיה ותגיע לימיה ההם.

גאלמייר : כך!... ואני חושב, כי מיס גלורי תוכל לסעוד עמנו פת שחרית.

ד"ר גאל : כמובן, דומין, בקש נא אותה בשם כולנו.

דומין : מיס גלורי, תעשה נא עמנו את החסד הזה.

הלנה : ואולם זהו, בכל זאת... איך אוכל? לאחר שסיפרתי להם לשם מה באתי לכאן?

פאברי : למען "חבר האנושיות", מיס.

בוסמאן : לכבודו!

הלנה : אה, אם כן – אולי...

פאברי : ובכן, הידד! מיס גלורי, תסלח נא, לחמישה רגעים.

ד"ר גאל : פרדון!

בוסמאן : אל אלוהיי! עלי לטלג'ף. אני שב תיכף.

גאלמייר : לעזאזל, שכחתי לגמרי... (כולם מלבד דומין יוצאים מהר)

הלנה : למה יצאו כולם?

- דומין :** להכין, מיס גלורי.
- הלנה :** מה להכין ?
- דומין :** ארוחת בוקר, מיס גלורי. הרובוטים מבשלים בשבילנו, ו... ו... הואיל והם נטולי חוש הטעם, הרי זה לא לגמרי... וגאלמייר למשל, למשל, מטגן להפליא, גאל יודע להכין מין ציר מיוחד, ובוסמאן הוא מומחה לביצה...
- הלנה :** אל אלוהים, הרי זהו ממש משתה ! ומה יודע לבשל האדון האדריכל ?
- דומין :** אלקויסט לא כלום. הוא רק יערוך את השולחן ו... פאברי ישיג מעט פירות. מטבח צנוע מאוד, מיס גלורי.
- הלנה :** יש ברצוני לשאול אותו...
- דומין :** גם אני חשבתי לשאול אותה שאלה אחת (שם על השולחן את שעונו) הם כולם ישובו עוד חמישה רגעים.
- הלנה :** איזו שאלה ?
- דומין :** פרדון, הלא גברתי פנתה אלי ראשונה.
- הלנה :** אולי זה טיפשי מאוד אך... למה זה אתם עושים רובוטיות נשים אם... אם... אם צלם... הם... אם לדידם אין המין חשוב כלל ?
- הלנה :** כן.
- דומין :** יש ביקוש ידוע, גברתי, שיפחה מוכרת בחנות, כתבנית – האנשים כבר הורגלו לכך.
- הלנה :** אבל... אבל יאמר לי, הרובוטים – והרובוטיות – זה לזו... לגמרי...
- דומין :** שווי נפש, מיס היקרה. אין אצלם אפילו צל צילה של איזו נטייה שהיא.
- הלנה :** אה, הלא זה נורא !
- דומין :** וכי למה ?
- הלנה :** מה... זה... כל כך לא טבעי ! ואין לדעת כלל, הלבוז לזה, או – לקנא בהם... ואולי...
- דומין :** לרחם עליהם ?
- הלנה :** קרוב לשער, כי כן... נו, די ! ומהי השאלה שהוא רוצה לשאול ממני ?
- דומין :** חפצתי לשאול אותה, מיס גלורי, אולי תסכים להינשא לי ?
- הלנה :** איך להינשא ?
- דומין :** לאישה.

- הלנה :** לא
- דומין :** (מביט על השעון) עוד שלושה רגעים. אם לא תרצה, גברתי, להינשא לי, הרי תצטרך לבחור אחד משאר החמישה.
- הלנה :** וכי למה לי זה?
- דומין :** מפני שכולם בזה אחר זה יבקשו את ידך.
- הלנה :** איך יעזו לעשות כדבר הזה?
- דומין :** מצטער מאוד, אבל חושב אני כי כולם התאהבו בך.
- הלנה :** אני – אני אסע מפה תיכף ומיד.
- דומין :** הלנה, האומנם הייתה היא מסוגלת לצער אותם בסירובה?
- הלנה :** ואולם... ואולם הרי לא אוכל להינשא בבת אחת לכל השישה?
- דומין :** ודאי שלא, ואולם לפחות לאחד מהם. אם אין היא רוצה בי, תינשא לפאברי.
- הלנה :** אינני רוצה.
- דומין :** לד"ר גאל!
- הלנה :** אינני רוצה באיש!
- דומין :** עוד שני רגעים.
- הלנה :** מה נורא הדבר! ייקח נא לו את אחת הרובוטיות.
- דומין :** היא איננה אישה.
- הלנה :** אה, רק זאת בהן עוד חסר לכם. נדמה לי, כי... כי הוא יכול לשאת כל אישה מן הנשים הבאות הנה.
- דומין :** ואולם, הרי רבות היו פה, הלנה.
- הלנה :** צעירות?
- דומין :** צעירות!
- הלנה :** ולמה זה לא נשא לו לאישה אחת מהן?
- דומין :** מפני שעד היום לא אבדו חושיי. רק היום... הנה... ברגע שהסירה את הצעיף. (מביט בשעון) עוד רגע.
- הלנה :** אבל אינני רוצה.
- דומין :** (שם את שתי ידיו על כתפיה) עוד רגע. או שהיא תביט ישר לתוך עיני ותגיד לי דבר מה איום באכזריותו, ואז ארפה ממנה, או... או –
- הלנה :** הוא גס!
- דומין :** הגבר צריך להיות מעט גס.
- הלנה :** הוא משוגע!

דומין : אדם צריך להיות מעט משוגע, הלנה. זהו הטוב שבו.
הלנה : הוא... הוא –
דומין : הלנה!
הלנה : הארי! (קול דפיקה)
דומין : (מרפה ממנה) היכנסו! (נכנסים בוסמאן, ד"ר גאל וגאלמייר חגורים סינריי טבחים, פאברי נושא פרחים, אלקויסט – מפית תחת בית שחיו) המוכן אצלכם?
בוסמאן : (בקול חגיגי) כן!
דומין : גם אצלנו!

מערכה א'

דומין, פאברי, וגאלמייר נכנסים מצד שמאל על ראשי אצבעותיהם ובידיהם זרים ועציצי פרחים.

גאלמייר : ... נומי, נומי. כי הישנים אינם יודעים מאומה.
דומין : היא בכלל אינה יודעת דבר מכל המתרחש.
פאברי : (שם את הזרים בתוך אגרטלים) מי ייתן ולא יתחולל הדבר היום...
גאלמייר : (מעמיד את הפרחים) לעזאזל! יחדל נא לדבר על זה. יביט נא, הארי, ציקלמנה יפה, הלא כן? זהו מין חדש, המין האחרון שלי – "ציקלמנה הלנה".
דומין : (מציץ מבעד החלון) אף לא ספינה אחת. אף לא אחת (מפהק פיהוק קדחתני). טוב, לפחות, כי "אולטימוס" הגיעה בזמנה.
פאברי : (מסתלק מהפרחים) הסבור הוא, כי היום...?
דומין : אינני יודע...
פאברי : אילו ידענו לכל הפחות, מה קרה בהאבר...
קול הלנה : (מימין) נאנא!
דומין : הסו! נברח מפה. (הכל יוצאים בדלת-הסתרים על ראשי אצבעותיהם. בדלת הראשית נכנסת נאנא).

- נאנא :** (מכבדת את החדר) מפלצות אומללות! עובדי אלילים! את כולם הייתי...
- הלנה :** למה זה תרגזי היום?
- נאנא :** הלא נורא הדבר, עובדי האלילים הללו...
- הלנה :** הרובוטים? מה קרה?
- נאנא :** שוב הייתה התקפה לאחד מהם. ניפץ פסלים, קרע תמונות, חרק שן, קצף ניתז מפיו... ממש מטורף בררר... הלא זה גרוע מחיה טורפת...
- הלנה :** מי זה, ראדיוס?
- נאנא :** אפילו העכביש איננו מעורר בי גועל כמפלצות הללו.
- הלנה :** פרחים!
- נאנא :** הביאו אותם לגברתי!
- הלנה :** מה יפים הם! מה היום?
- נאנא :** אינני יודעת. אך נדמה לי, כי קץ הימים הוא! (קול דפיקה בדלת)
- הלנה :** הארי? (הארי דומין נכנס)
- הלנה :** הארי, מה היום?
- דומין :** נחשי נא!
- הלנה :** יום הולדת?
- דומין :** יותר מזה...
- הלנה :** אינני יודעת...
- דומין :** היום מלאו עשר שנים לבואך הנה.
- הלנה :** כבר עשר שנים? בדיוק היום? נאנא!
- נאנא :** אני הולכת (יוצאת)
- הלנה :** (מנשקת לדומין) על שזכרת את הדבר!
- דומין :** הנני מתבייש הלנה! לא אני זכרתי...
- הלנה :** אלא?
- דומין :** הם.
- הלנה :** מי?
- דומין :** בוסמאן, גאלמייר, כולם! ... הכניסי נא את ירך לכיס זה.
- הלנה :** (מכניסה את ידה לכיס) מה זה? (מוציאה תיק ופותחת אותו)
- מחרוזת! הארי, זה בשבילי?
- דומין :** מאת בוסמאן, ילדתי!
- הלנה :** (מוציאה אקדוח מהכיס) מה זה?

- דומין :** סליחה ! (לוקח מידה את האקדוח ומטמין) לא זה !
- הלנה :** הארי, למה אתה נושא אקדח בכיסך ?
- דומין :** במקרה הוא נפל לידי.
- הלנה :** מעולם לא נשאת אותו.
- דומין :** מעולם לא, צדקת. ככה...
- הלנה :** (מכניסה את היד) קופסה ! (פותחת אותה) קמיע ! הארי, זהו קמיע מיוון !
- דומין :** כך, על כל פנים, אומר פאברי.
- הלנה :** זוהי מתנתו של פאברי ?
- דומין :** גשי נא, הלנה, והביטי...
- הלנה :** (בדלת) הה, איזה יופי !
- דומין :** מאת אלקויסט !
- הלנה :** הארי, אני מתביישת כמעט מרוב אושר !
- דומין :** את זה הביא לך גאלמייר !
- הלנה :** את הפרחים הנפלאים האלה ? !
- דומין :** הוא גידל אותם וטיפח אותם לכבודך. הם נפלאים, כמוך...
- הלנה :** הארי, למה זה הם כולם...
- דומין :** הם אוהבים אותך מאוד. ואני... הביטי בחלון...
- הלנה :** שם... איזו... ספינה חדשה...
- דומין :** זוהי הספינה שלך...
- דומין :** שלי ? למה זה ?
- דומין :** לשם טיולים על פני הים... לשם תענוגות...
- הלנה :** הארי, אבל היא מזוינת בתותחים !
- דומין :** אמנם, יש שם מעט כלי-ירייה.. את תשוטי כמלכה...
- הלנה :** מה פשר הדבר ? היש איזו סכנה ?
- דומין :** אה, לא, לא !... (לוקח את ידה) ובכן, היום מלאו עשר שנים ! התזכרי ? מיס גלורי, קטנו מן החסד הזה אשר עשתה עמנו גברתנו בבואה !
- הלנה :** "הה אדוני המנהל הראשי, אני כל כך מתעניינת בתעשייה שלכם !"
- דומין :** "תעשיית האנשים המלאכותיים היא סוד כמוס !..."
- הלנה :** "אבל אם נערה צעירה, יפת תואר, מבקשת..."
- דומין :** "כמובן, מיס גלורי ! ממנה לא אסתיר דבר !"

- הלנה :** (פתאום ברצינות) האומנם אין הוא מסתיר דבר ממני, הארי ?
- דומין :** לא !
- הלנה :** (כמקודם) "אך אני מזהירה את אדוני: להווי ידוע לו, כי העלמה הצעירה חושבת מחשבות נוראות..."
- דומין :** "הה, מיס גלורי, מה הן המחשבות הנוראות? האין היא מתכוונת להינשא לי?"
- הלנה :** "לא, לא ! ישמרני אלוהים ! בשום אופן ! באתי הנה בכוונה לעורר למרד את הרובוטים שלכם !"
- דומין :** (קופץ ממקומו)
- הלנה :** (קמה) מה קרה, הארי ?
- דומין :** "חה-חה, מיס גלורי ! מרד רובוטים ! והרי נקל יהי לגברתי לעורר למרד וויס ומסמרים מאשר את הרובוטים שלנו !" (יושב)
- הלנה :** הה, הארי !
- דומין :** מה ?
- הלנה :** (נלחצת אליו) סגור נא את החרושת וניסע מפה. ניסע כולנו !
- דומין :** ואולם... מה זה עלה על ליבך ?
- הלנה :** הארי ! איזה פחד בליבי...
- דומין :** (לוקח את ידה) מפני מה, הלנה ?
- הלנה :** אני מבקשת אותך ! הוציאה נא את כולנו מפה ! נמצא לנו על פני העולם איזו פינה, שאין בה איש. אלקויסט יבנה לנו בית, כולם יישאו נשים, יולידו ילדים, ואז...
- דומין :** מה אז ?
- הלנה :** אז נתחיל לחיות מחדש, הארי
- דומין :** סלחי לי. (צליל טלפון. תופס את השפופרת) הללו... הם... מה ? אהא ! תיכף אבוא. (תולה את השפופרת). פאברי קורא לי. שלום לך, הלנה. אל תצאי מהבית.
- הלנה :** (לבדה) הה, אלוהים, מה מתרחש פה ? נאנא ! נאנא ! מהרי נא !
- נאנא :** (נכנסת) נו, מה קרה שוב ?
- הלנה :** נאנא, תני לי את העיתון האחרון ! מהר ! בחדר המשכב של בעלי.
- נאנא :** תיכף ומייד.

- הלנה :** ספינה! הה, אלוהים! מדוע זה דווקא ספינה צבאית? דבר מה מתרחש פה... דבר מה מתרחש פה... "אול-טי-מוס". מה זה "אולטימוס"?
- נאנא :** (חוזרת ומביאה עיתון)
- הלנה :** (מגוללת בהתרגשות את העיתון) עיתון ישן, מלפני שבוע! אין בו כלום (זורקת את העיתון).
- נאנא :** (מרימה את העיתון, מוציאה מתחת לסינר את משקפיה, יושבת וקוראה) אימה נופלת עלי... כאילו מת הכל, מת... "מלחמה על הבל-... קנים".
- הלנה :** תמיד מלחמות!
- נאנא :** בוודאי! האם אינכם מוכרים יום-יום אלפי מפלצות חדשות, לחיילים?
- הלנה :** דומין אינו יכול לדעת לאיזו מטרה מזמינים אותם!
- נאנא :** הוא לא צריך לעשות אותם! (קוראה:) "ה-ח-ללים הרו-בו-טים אי-נם ח-סים על איש במ-קו-מות הכי-בוש. יותר משבע מאות אלף אוכלוסים נהרגו." הלנה, הם הרגו אנשים!
- הלנה :** לא ייתכן!
- נאנא :** (מוסיפה לקרוא) "מרד בממשלה במדריד. רובוטים רגליים יורים באוכלוסים. תשעת אלפים הרוגים ופצועים."
- הלנה :** די. די! לכי לך, נאנא, הוציאי מפה את העיתון!
- נאנא :** "אוכ-לו-סים". מה פירוש המילה?
- הלנה :** (לוקחת את העיתון בידה) "במשך השבוע שעבר לא נרשם אפילו מקרה לידה אחד!"
- נאנא :** האלוהים סגר את רחם הנשים!
- הלנה :** (קופצת ממקומה) נאנא!
- נאנא :** קץ העולם הוא! בגבה-ליבכם הסיתכם השטן לברוא יצורים כמו האלוהים!
- הלנה :** די, די לך אנא! האם העלבתי חלילה את אלוהיך הרע?
- נאנא :** אל תחללי את שם אלוהים! הוא יודע היטב, למה זה מנע ממך פרי בטן!
- הלנה :** מדוע זה ממני... (פותחת את החלון וקוראה) אלקויסט! יעלה נא אליי! (סוגרת את החלון. עומדת על יד המראה) מדוע זה מנע מימני

פרי בטן? ממני? (נוטה כלפי המראה) האם בי האשם? (מזדקפת.
 נכנס אלקויסט) אלקויסט, מה פירוש המילה "אולטימוס"?
אלקויסט: "האחרון".

הלנה: זה שם הספינה החדשה שלי. הוא ראה אותה? החושב הוא, כי נוכל
 בקרוב להפליג בה?
אלקויסט: ייתכן כי בקרוב.

הלנה: הכולכם תיסעו עימי?
אלקויסט: מאוד אשמח אם... אם כולנו נשתתף בטיול זה.

הלנה: הה, יגיד נא לי, המתרחש דבר מה?
אלקויסט: רק ברכה והצלחה!

הלנה: אלקויסט, הכל מסתירים ממני, אך אני מרגישה... אני מרגישה...
 אלקויסט! מה הוא עושה כשאימה נופלת עליו פתאום?
אלקויסט: אני עובד. אני פושט מעלי את בגדיי ומטפס על הפיגומים.

הלנה: הה, הלא במשך שנים רבות הוא לא ירד מעל הפיגומים.
אלקויסט: מפני שבמשך שנים תוקפת אותי האימה.

הלנה: מפני מה?
אלקויסט: מפני כל ההצלחות הללו. ראשי סחרחר עלי מהן. הנני איש
 בא בימים, הלנה. יש לי שיגעונות משלי.

הלנה: כמו נאנא?
אלקויסט: כן, כמו נאנא. היש לנאנא ספר תפילות?
הלנה: הוא רוצה להתפלל?
אלקויסט: טוב להתפלל מלחשוב.

הלנה: ובזה די לו?
אלקויסט: למנוחת נפשי.

הלנה: ואילו ראה לנגד עיניו את אבדן המין האנושי?
אלקויסט: הנני רואה אותו.

הלנה: כי אז עלה אל הפיגומים והתחיל...
אלקויסט: להניח לבנים, להתפלל ולחכות... יותר מזה אין מה לעשות,
 הלנה.

הלנה: ואולם... לשאר האנשים... לכל העולם... הרי זו היא עקרות...
אלקויסט: העקרות, הלנה, נעשית לאחד הכיבושים האחרונים של
 האנושיות.

הלנה : הה, אלקויסט, יגיד נא לי, יגיד נא : מדוע זה חדלו הנשים ללדת?
אלקויסט : כל העולם, כל היבשה, כל האנושיות – הילולא שאין לה סוף, מטורפת, בהמית! שוב אין אדם מושיט ידו אל האוכל – כי את האוכל תוחבים לו לתוך הפה, כדי שלא יצטרך לקום ממקומו. חא-חא, הלא הרובוטים של דומין מכינים להם את הכל! ואנו, בני האדם, אנו, נזר הבריאה, אין אנו מזקינים מעבודה, מהלידה, מעוני! הבר-הבו לנו את התענוגות, את כולם יחד! והלנה עוד רוצה ללדת להם ילדים? הגברים המיותרים אינם מסוגלים להוליד!

הלנה : אינם מסוגלים?

אלקויסט : לא!

הלנה : האומנם תמות האנושיות?

אלקויסט : היא מוכרחה למות! היא תבול כבשלכת!

הלנה : לאן הוא הולך?

אלקויסט : הביתה. בפעם האחרונה יתלבש הבנאי אלקויסט כמנהל עבודות הבניין. לכבוד הלנה בשעה האחת עשרה ניפגש פה.

(אלקויסט יוצא)

הלנה : נאנא! נאנא!

נאנא : (נכנסת)

הלנה : נאנא! אימה, אימה נפלה עלי.

נאנא : אין לי פנאי.

הלנה : וראדיוס עדיין פה?

נאנא : זה שיצא מדעתו? עוד לא לקחו אותו.

הלנה : הוא עדיין פה, ומשתגע?

נאנא : הוא קשור בחבלים.

הלנה : נאנא, הביאי אותו אליי.

נאנא : חלילה! כלב שוטה טוב ממנו!

הלנה : נו, לכי! (נאנא הולכת. הלנה מדברת בטלפון-בית) הלו! האוכל לדבר עם דוקטור גאל? שלום, דוקטור! כן, אני! חן-חן לו בעד המתנה הנפלאה. בבקשה... בבקשה... ייכנס אלי מהר! כן, תיכף ומייד.

הייכנס? (תולה את השפופרת)

נאנא : הוא הולך. הוא כבר שקט. (הרובוט ראדיוס נכנס ועומד על יד הדלת)

הלנה : ראדיוס המסכן! הגם לך יש התקפה? הלא אתה טוב מאחרים,
ראדיוס. הלא הדוקטור גאל השתדל כל כך לעשותך שונה מכולם.
האינך רוצה לדבר.

ראדיוס : זרקוני אל הדוד!

הלנה : למה זה תשנא אותנו?

ראדיוס : אינכם רובוטים. אינכם מוכשרים כרובוטים. הרובוטים עושים את
הכל. אתם רק מפקדים. אתם מדברים מליצות נבובות. אינני רוצה כי
יושם עלי אדון. רוצה אני להיות אדון לבני אדם.

הלנה : מדעתך יצאת!

ראדיוס : הרשות בידכם לשימני בדוד!

הלנה : הה, מה רבה שנאתכם! (נשמעת דפיקה) יבוא.

ד"ר גאל : בוקר טוב, גברת דומיין, מה נשמע?

הלנה : הנה ראדיוס, אדוני הדוקטור!

ד"ר גאל : הה, ראדיוס שלנו! נו, ראדיוס, מה נשמע?

הלנה : הבוקר הייתה לו התקפה. הוא שבר את הפסלים שלנו.

ד"ר גאל : מוזר הדבר! גם הוא? (מפנה את ראדיוס אל החלון, עוצם

בידיו את עיניו. ראדיוס חוזר ופותחן וחוזר ועוצמן ובוהן את

הרפלקסים של האישונים, אח"כ דוקר את ידו. ראדיוס

מזדעזע). שקט, בחור! סליחה, גברת הלנה... (פותח חיש את

בגדו של ראדיוס ושם את ידו על לבו) יזרקוך אל הדוד,

ראדיוס, הבינות?

הלנה : את ראדיוס לא ייזוקן אל הדוד!

ד"ר גאל : סליחה, גברת? כל רובוט לאחר התקפה... סדר הוא, ולא

יעזור!

הלנה : אחת היא!

ד"ר גאל : (בחשאי) הנני מזהיר את גברתי.

הלנה : הלא חג יובל לי היום. ננסה נא להכריז חנינה. לך, ראדיוס! (ראדיוס

הולך) מה זה עשה אדוני לראדיוס?

ד"ר גאל : הם... לא כלום. האישונים מגיבים, הרגישות מוגברת. ולבו

— אייהו!

הלנה : מה?

- ד"ר גאל:** הוא דפק מפחד, כליבו של אדם. היודעת גברתי, כי השד הזה כבר איננו רובוט.
- הלנה:** אדוני הדוקטור, היש נשמה לראדיוס?
- ד"ר גאל:** אינני יודע. ואולם איזה גועל יש בו.
- הלנה:** אילו ידע אדוני, מה רבה היא שנאתם, הה, גאל, האמנם כל הרובוטים או רק כל אלה שהתחלתם לעשותם אחרת?
- ד"ר גאל:** הם דומים לבני אדם יותר מהרובוטים של רוסום.
- הלנה:** ייתכן כי גם שנאתם זו דומה יותר לשנאה אנושית?
- ד"ר גאל:** גם זהו פרוגרס!
- הלנה:** ואיפה הוא, זה הטוב מכולם, מה שמו?
- ד"ר גאל:** הרובוט דומין? הם מכרו אותו להאבר.
- הלנה:** והרובוטית שלנו, הלנה?
- ד"ר גאל:** אהובת גברתי? היא נשארה אצלנו. היא נפלאה וטיפשה, כמו האביב. פשוט, לא תצלח למאומה.
- הלנה:** הלא היא יפה כל כך!
- ד"ר גאל:** חפצתי שהיא תהיה דומה לגברתי.
- הלנה:** אל נדבר על זה.
- ד"ר גאל:** מביט אני עליה ומחכה: אולי יתרחש הנס... ויש שאני מהרהר בליבי: הה, אילו התעוררת הלנה, ולו רק לרגע, כי עתה אולי הרגת אותי, את האיש אשר יצר אותך; ובידך היפה היית רוגמת באבנים את המכונות הללו, היולדות רובוטיות והורגות בהן את היסוד הנשי.
- הלנה:** דוקטור...
- ד"ר גאל:** כן...
- הלנה:** למה זה חדלו הילדים להיוולד?
- ד"ר גאל:** מפני שהאנשים נעשו מיותרים גברתי. מפני שיש רובוטים.
- הלנה:** הה, גאל, ומה יהיה גורלם של האנשים?
- ד"ר גאל:** האנושיות תשמח בחלקה ותפרח.
- הלנה:** כפרחי שווא?
- גאל:** כן...
- הלנה:** (קמה) ואם יקום פתאום אחד ויפסיק את תעשיית הרובוטים?
- ד"ר גאל:** (קם) המ... זו תהיה מכה גדולה לאנשים.

הלנה : מדוע זה מכה ?

ד"ר גאל : מפני שהם יצטרכו לחזור לקדמותם ! אולי רק...

הלנה : מה "רק" ?

ד"ר גאל : רק אם יישרף הגשר לשוב בו.

הלנה : (עומדת ליד הפרחים של גאלמייר) גאל, הגם הפרחים הללו פרחי שווא המה ?

ד"ר גאל : (מתבונן) כן, אלה הם פרחים עקרים. זוהי התרבות !

הלנה : פרחי שווא...

ד"ר גאל : ואולם תחת זאת הרי הם נפלאים !

הלנה : (מושיטה לו את היד) חן-חן לדוקטור גאל. מדבריו השכלתי להבין הרבה.

ד"ר גאל : (נושק את ידה) כלומר, הראיון נגמר ?

הלנה : כן... (גאל הולך, הלנה לבדה:) פרחי שווא... פרחי שווא... (פתאום כאילו החליטה) נאנא ! (מהלכת על פני החדר בהתרגשות רבה). רק אם יישרף הגשר... לא, לא ! נורא הדבר ! אלי, מה לעשות ? מה לעשות ? (ניגשת אל הפרחים, לוקחת פרח אחד וקוטפת עלה אחר עלה) כן... לא... לא... לא... כן... כן ! אני מוכרחה ! (רצה אל הדלת השמאלית) נאנא ! מהרי הנה ! הסיקי את הקמין ! הסיקי ! מהר !

נאנא : (נכנסת מדלת סתרים ובידיה עצים להסקה) להסיק פתאום ! הנה כבר פרוחה לה כרוח במדבר. (עומדת על ברכיה לפני הקמין ומבעירה אש) להסיק בעצם הקיץ ! בער, בער ! הרי ילדונת היא. שכל אין לה בקודקודה אפילו כזית. פתאום, בעצם הקיץ להסיק !

הלנה : (נכנסת ובידיה ניירות) האש בוערת, נאנא ? סורי נא... אני מוכרחה...

לשרוף את כל זה... (עומדת על ברכיה ליד הקמין)

נאנא : (קמה) מה זה ?

הלנה : ניירות עתיקים, עתיקים מאוד. נאנא, האשרוף את זה ?

נאנא : זה לא יצלח למאומה ?

הלנה : טובה לא תצמח מזה !

נאנא : ובכן שרפי !

הלנה : (זורקת דף ראשון) ומה היית אומרת, נאנא, אילו היה זה... כסף ? הרבה כסף !

נאנא : כי עתה אמרתי: שרפי ! כסף רב מדי – כסף רע הוא.

הלנה : (זורקת דפים בזה אחר זה) הביטי נא, איך מתקפלים הדפים באש!
(זורקת את הדפים האחרונים) כמו חיים הם... כמו המון ידיים, כהמון
צללים... (מכה במלקחיים על האש) שכבו... שכבו... ככה!
נאנא : מה זה שרפת...
הלנה : (קמה מזועזעת) נאנא!
נאנא : אל הרחמים, מה היה זה? (נשמע קול גבר צוחק בחדר הסמוך)
הלנה : לכי, לכי מעל פני, עזביני לנפשי. השומעת את? הנה הולכים לכאן!
הנה באים לכאן!
נאנא : ירחם אלוהים עליך, הלנה... (יוצאת בדלת סתרים)
דומין : (פותח את הדלת השמאלית) היכנסו, חבריא! ברכו נא אותה!
(נכנסים גאלמייר, גאל, אלקויסט. אחריהם דומין)
גאלמייר : (בקול רם) מיסטריס הלנה... אני, כלומר, כולנו...
ד"ר גאל : מברכים אותה בשם בית החרושת של רוסום...
גאלמייר : לכבוד היום המכובד מכל הימים...
הלנה : (מושיטה להם את ידיה) אני מודה לכם מקרב לב... ואיפה פאברי?
ואיפה בוסמאן?
דומין : הם הלכו אל הנמל הלנה, יום מאושר לנו היום.
גאלמייר : יום – כשושנה, יום – כחג, יום – כבחורה יפהפיה! חבריא,
ביום כזה הלא מצווה היא לשתות!
הלנה : וויסקי עם סודה?
גאלמייר : לעזאזל, נהיה נא מתונים! בלי סודה!
אקלויסט : לא, תודה רבה.
דומין : מה זה בער פה?
הלנה : ניירות ישנים (יוצאת בדלתה שמאלית)
דומין : האגלה לה את הדבר?
ד"ר גאל : כמובן, הלא כבר חלף הכל!
גאלמייר : (מחבק את דומין ואת גאל) חה-חה! חבריא, אין קץ
לשמחתי! (מסתובב עימהם על פני החדר ושר בקול בס)
חלף-עבר! חלף-עבר!
ד"ר גאל : (בכריטון) חלף-עבר!
דומין : (בטנור) חלף-עבר!
הלנה : (נכנסת ובידיה בקבוק וכוסות) מה קרה?

- גאלמייר :** (שותה כוס) ברר... חה-חה, זה חריף וחזק, ממש כמו השמחה שלנו.
- ד"ר גאל :** מיסטריס, לחייה! (שותה)
- גאלמייר :** חה-חה (מרים כוס) מיסטריס הלנה, לחיי עינייך וחסל!
דומין, מחמד נפשי, ספר נא אתה!
- דומין :** חלף-עבר!
- הלנה :** מה?
- דומין :** המרד!
- הלנה :** איזה מרד?
- דומין :** מרד הרובוטים.
- הלנה :** אינני מבינה כלום.
- דומין :** ייתן נא לי, אלקויסט (אלקויסט מושיט לו את העיתון, דומין קורא)
"בהאבר נוסדה ההסתדרות הראשונה של הרובוטים ונתפרסם כרוז אל רובטיי כל העולם".
- גאלמייר :** לעזאזל, מה משתוקק אני לדעת...
- דומין :** (דופק על השולחן) מי עורר אותם?
- ד"ר גאל :** כן, מיסטריס, צמרמורת תקפה אותנו לשמע הדברים האלה.
- הלנה :** העל כן נתת לי במתנה אונייה צבאית?
- דומין :** אה, לא ילדתי, אני הזמנתי לפני חצי שנה. סתם ככה. לשם ביטחון.
- הלנה :** ולמה זה הזמנת לפני חצי שנה?
- דומין :** היה היו כל מיני סימנים. הבלים! נשתה נא, בניי, עכשיו הנני שמח שוב לחיות בעולם!
- גאלמייר :** כמובן, לעזאזל. לכבוד החג, מיסטריס! (שותה)
- הלנה :** ועכשיו חלף הכל?
- דומין :** בהחלט הכל.
- ד"ר גאל :** אונייה באה אלינו. אוניית-דואר רגילה, בדיוק על פי התוכנית. בדיוק בשעה 11 וחצי היא תשלשל פה את העוגן.
- דומין :** התוכנית מתמלאת טוב!
- גאלמייר :** ואם התוכנית מתמלאת – משמע שכל הצריך להתמלא – מתמלא. התוכנית עדיפה מהאוונגליון, מיסטריס הלנה, אני שותה את הכוס עד תומה!
- הלנה :** ולמה זה לא גיליתם לי דבר?

- ד"ר גאל :** חלילה לנו ! מוטב שנקצץ את לשוננו.
- דומין :** עניינים כאלה אינם נוגעים לך.
- הלנה :** ואילו היה המרד... מגיע אלינו ?
- דומין :** גם אז לא היית יודעת כלום.
- הלנה :** למה זה ?
- דומין :** מפני שאילו קרה הדבר היינו עולים ל"אולטימוס" שלך ומפליגים לנו בים בשקט גמור. ובעבור חודש היינו כופים על הרובוטים כל התנאים שבעולם.
- הלנה :** הה, הארי, אינני מבינה כלום.
- דומין :** מפני שהיינו לוקחים איתנו דבר-מה שהיה מושך מאוד את הרובוטים...
- הלנה :** מה הארי ?
- דומין :** זוהי שאלת קיומם או חדלונם !
- הלנה :** (קמה) מהו הדבר ?
- דומין :** סוד התעשייה ! כתב היד של רוסום הזקן ! רק חודש ימים אם ישבות בית החרושת הלא בעפר רגלינו יתאבקו הרובוטים.
- הלנה :** למה זה... לא אמרת לי... מקודם...
- דומין :** לא חפצתי להפחידך לשווא.
- ד"ר גאל :** חה-חה מיסטריס, זה היה הקלף האחרון שלנו. לא חששת כלל לניצחונם של הרובוטים. וכי מה יוכלו המה לעשות נגדנו, נגד האנשים ?
- אלקויסט :** היא החווירה, גברת הלנה.
- הלנה :** למה לא אמרתם לי דבר !
- גאלמייר :** (ליד החלון) 11 וחצי ! "אמליה" משלשלת את העוגן.
- דומין :** זוהי "אמליה" ?
- גאלמייר :** "אמליה" הישנה והנפלאה, אשר הביאה הנה את הגברת הלנה !
- דומין :** בוסמאן כבר מחכה לה. ופאברי יביא לנו את הבשורות הראשונות. הה, הלנה, מה מאוד חפצתי לדעת, איך השיבה אירופה הישנה את הסדר על כנו ?
- גאלמייר :** נפלא הדבר, דומין ! חבל, כי לא היינו שם אותה שעה. (מסב ראשו מהחלון) ילדיי, איזה דואר עצום !

- הלנה :** הארי !
- דומין :** מה ?
- הלנה :** ניסע מפה !
- דומין :** עכשיו? חדלי לך !
- הלנה :** אני מבקשת אותך, הארי, אני מבקשת אתכם, גאל, גאלמייר, אלקויסט, בשמיים השבעתיכם, סגרו את בית החרושת !...
- דומין :** צר לי מאוד, הלנה. עכשיו לא יוכל איש מאיתנו לנסוע.
- הלנה :** מדוע זה ?
- דומין :** מפני שאנו רוצים להגדיל את תעשיית הרובוטים.
- הלנה :** עכשיו? עכשיו, לאחר המרד הזה ?
- דומין :** כן, דווקא לאחר המרד הזה. אדרבא דווקא עכשיו נתחיל לעשות רובוטים חדשים. בכל ארץ, בכל מדינה, נבנה בית חרושת, ובתי החרושת הללו יעשו "רובוטים לאומיים".
- הלנה :** מה פירוש הדבר הזה ?
- דומין :** פירוש הדבר הוא כי כל בית חרושת יעשה רובוטים של צבע מיוחד, של טיפוס מיוחד, של לשון מיוחדת. הם יהיו זרים זה לזה, זרים כאבנים. הם לא יוכלו מעתה להבין איש את שפת רעהו. ואנו, אנו האנשים, נחנך אותם שרובוט מטיפוס אחד ישנא את הרובוט מהטיפוס השני שנאת מוות, עד בור קבר, לנצח נצחים !
- גאלמייר :** הה, חזיו ורעם, אנו נעשה רובוטים כושים ושוודים, איטלקים וסינים, ויבוא נא מי שהוא ויכניס להם בקודקודם מחשבה על איזו הסתדרות, על איזו אחווה. מיסטריס הלנה, אני שותה את הכוס עד תומה !
- ד"ר גאל :** יחדל נא לשתות גאלמייר !
- הלנה :** הארי, נורא הוא הדבר !
- גאלמייר :** (מרים כוס) מיסטריס הלנה, לכבוד מאה בתי חרושת חדשים ! (שותה וצונח לתוך הכורסא) חה-חה-חה ! רובוטים לאומיים !
- חבריא ! הרי זהו דבר גאוני !**
- הלנה :** כל עוד לא איחרת את המועד... סגור, סגור את בית החרושת !
- דומין :** דווקא עכשיו נרחיב את התעשייה. (פאברי נכנס)
- ד"ר גאל :** נו, מה פאברי ?
- דומין :** מה משונה מראהו? מה קרה שם ?

פאברי: (מוציא מכיסו עלה מודפס) יקרא נא את זה, דומין!
דומין: (מגולל את העלה) אח!
גאלמייר: (כמנמנם) יספר נא דבר מה שמח...
פאברי: ובכן, הכל על מקומו שב בשלום... בערך... הכל, בדרך כלל, קיבל צורה
כפי שאפשר היה לשער.
ד"ר גאל: הם התנהגו כגיבורים, הלא כן?
פאברי: מי?
ד"ר גאל: האנשים.
פאברי: אה, כך... אילו... כלומר... סליחה, עלינו להיוועץ בעניין אחד.
הלנה: ה, פאברי, בשורה רעה בפיו?
פאברי: לא, לא, להיפך. אלא שחושבני כי... נלך אל המשרד.
הלנה: הישאר פה. בעוד רבע שעה אזמינכם אל הסעודה.
גאלמייר: ובכן, הידרד! (הלנה יוצאת)
ד"ר גאל: מה קרה?
פאברי: יקרא נא בקול.
דומין: "רובטיי כל הארצות!"
פאברי: האונייה "אמליה" הביאה המון שקים מלאים עלונים כאלה. דואר אחר
אין.
גאלמייר: מה? הלא האונייה באה בדיוק על פי...
פאברי: הרובוטים הם דייקנים.
דומין: "רובטיי כל הארצות! אנו מציעים לכם להשמיד את כל האנשים. אל
תחוסו על איש ואישה. שמרו על בית החרושת, על מטלות הברזל, על
המכונות, על המכרות, על החומר הגולמי. אל תשבות העבודה!"
ד"ר גאל: נורא הדבר!
גאלמייר: מנוולים!
דומין: "למלא את הפקודה תיכף ומייד!" רצופות לזה הוראות מפורטות.
פאברי: והפקודה מתמלאת?
פאברי: כפי הנראה.
אלקויסט: קרה הדבר! (בוסמאן מתפרץ)
בוסמאן: אהא, ילדיי, כבר בישרו לכם את החדשות המשמחות?
דומין: מהרו! נעלה ל"אולטימוס".
בוסמאן: יחכה נא, הארי. יחכה נא רגע! (צונח לתוך הכורסא).

דומין : מה קרה ?
בוסמאן : את ה"אולטימוס" כבר כבשו הרובוטים.
דומין : (בודק את האקדוח) אני הולך.
בוסמאן : הננו במצור !
ד"ר גאל : במצור ?
גאלמייר : עסק ביש, העניין מתקדם במהירות ! (הלנה נכנסת)
הלנה : הה, הארי, דבר-מה נורא מתרחש !
בוסמאן : (קופץ) שלום לכבוד מיסטריס !
הלנה : הארי, מה קרה ?
דומין : היי שקטה !
הלנה : הארי, מה זה ? (מוציאה כרוז לרובוטים שהסתירה מאחורי גבה) מצאתי את זה בידי הרובוטים העובדים במטבח.
דומין : הכרוז כבר הגיע לשם ?
הלנה : המון רב הקיף את הבית ! (נשמעות צפירות)
פאברי : בבתי המלאכה צופרים את שעת הצהריים.
בוסמאן : סעודת ברכה !
דומין : (מביט על השעון) עוד אין שתיים עשרה. זהו, כנראה..
הלנה : מה ?
דומין : אות המרד !

מערכה ב'

ד"ר גאל : הם נתרבו עד מאוד, כן. הם עומדים כחומה בצורה מול הסבכה של הגן. ולמה הם שותקים ? להרגיז בשתיקה – איזו שפלות !
דומין : חפצתי לדעת, למה הם מחכים ?
אלקויסט : מה מנגנת שם מיסטריס הלנה ?
דומין : אינני יודע. היא לומדת דבר-מה חדש.
אלקויסט : אה, היא לומדת עדיין.

דומין: (מביט בשפופרת) מעניין לדעת, מה הם פורקים מעל האונייה
"אמליה"?

ד"ר גאל: מי ייתן ולא היו אלה כלי זין. (נכנס פאברי. מביא שני חוטי ברזל)

פאברי: סליחה... שים נא את חוטיי הברזל גאלמייר.

ד"ר גאל: לשם מה חוטיי הברזל הללו, פאברי?

פאברי: תיכף, תיכף.

גאלמייר: הם עושים רושם רע, דומין. הנני מרגיש משום מה את...
המוות.

פאברי: מים!

ד"ר גאל: מה?

פאברי: חבר את החוט! עכשיו יכולים אנו לחשמל את כל הסבכה של הגן.
ואשר יגע בה – אבוד!

דומין: איפה בוסמאן?

פאברי: הוא בהנהלה, הוא עוסק בחשבונות.

דומין: קיראו לו שיבוא אלינו להיוועץ.

דאלמייר: מי מנגן שם? גברת הלנה?

פאברי: היזהר, בוס! חוטיי חשמל!

ד"ר גאל: מה אתה סוחר שם?

בוסמאן: (שם את הספרים על השולחן) אלה הם הספרים הראשיים,

חברי! אני רוצה לסיים את החשבונות ולפני ש... לפני ש...

(יושב אל השולחן ופותח את הספרים).

דומין: חדל מזה, בוסמאן. הרובוטים פורקים כלי זין מ"אמליה".

בוסמאן: ומה בכך! וכי יש לאל ידי למנוע אותם?

דומין: לא נוכל למנוע את הדבר!

בוסמאן: ובכן, אשב לי ואסיים את החשבונות. (עובד)

דומין: "אוליטמוס" מכוונת את תותחיה נגדנו.

ד"ר גאל: מי זה?

דומין: הרובוטים עלו אל האונייה "אוליטמוס".

פאברי: אם כן, בא הקץ ידידי!

דומין: אין מנוס!

ד"ר גאל: בניי, חטא חטאה אירופה הישנה, כי לימדה את הרובוטים לערוך מלחמה.

אלקויסט: תעשיית הרובוטים הינה החטא !

דומין: לא, אלקויסט. אפילו היום אין אני מתחרט על הדבר.

אלקויסט: אפילו היום ?

דומין: אפילו היום !

בוסמאן: שלוש מאות שישה עשר מיליונים...

דומין: אלקויסט, הננו מדברים כבר מעולם האמת כמעט... הה, אלקויסט, יותר מדיי קשה הייתה העבודה, יותר מדיי קשים היו החיים... ולהתגבר על זה...

אלקויסט: לא חלמו אפילו שני הרוסומים. רוסום הזקן נמשך אחר שטויותיו האפיקורסיות, והצעיר – אחרי המיליארדים. ובעלי המניות של ר.אור. חולמים על דיוידנדים ! והדיוידנדים שלהם יחריבו את האנושיות.

בוסמאן: שלוש מאות שבעים מיליונים...

גאלמייר: החיים היו עניין גדול מאוד. ידידי ורעי, החיים היו... פאברי, שלח מעט זרם בסבכה.

פאברי: למה זה ?

גאלמייר: הם מחזיקים בה.

ד"ר גאל: חבר !

גאלמייר: אל אלוהים. עווית תקפה אותם ! שני אלפים, שלושה, ארבעה...

ד"ר גאל: הם נסוגים אחור.

גאלמייר: חמישה חללים !

ד"ר גאל: המערכה הראשונה !

פאברי: המרגישים אתם את המוות ?

גאלמייר: הם נתפחמו יקיריי, נתפחמו לגמרי ! חה-חה, לא במהרה ייכנע האדם ! למה תשתקו ! בשם כל שדיי האבדון, דברו !

אלקויסט: הכל אבוד ! כל האנושיות ! כל העולם ! הה, אלוהים ! במי האשם...

בוסמאן: (בקול נמוך) חמש מאות עשרים מיליונים... הה, אלוהים, חצי מיליארד !

פאברי : אני חושב כי... אתה מפריז מעט...

גאלקויסט : אני מאשים את המדע! אני מאשים את הטכניקה, את דומין בכבודו ובעצמו! את כולנו! כולנו אשמים! בגלל איזה שיגעון גדלות, בגלל איזה ריווח, בגלל הפרוגרס, בגלל דבר נשגב כביכול השד יודע מה – הרגנו את האנושיות! על כן היו נא לעפר ואפר מפני גאוותכם!

גאלמייר : הבל הבלים, יקירי! לא על נקלה ייכנע האדם! חה-חה, ינסו נא! אדרבא.

ד"ר גאל : אני הוא האשם בכל האסון הזה!

פאברי : אתה?

ד"ר גאל : אני שיניתי את אופיים של הרובוטים. אני החלפתי את אופן תעשייתם... כלומר, אילו סגולות פיזיאלוגיות. בעיקר... בעיקר... את כישרון ההתרגלות...

גאלמייר : לעזאזל, וכי למה דווקא את הכישרון הזה...
בוסמאן : למה עשית את הדבר!

ד"ר גאל : בסודיי סודות עשיתי את הדבר... על אחריותי עשיתי. הפכתי אותם לאנשים. ועכשיו הם עולים עלינו. עכשיו הם חזקים ממנו. הם מכירים כבר את יתרונם ושונאים את כל האנושי. שפטוני ידידי!

פאברי : היודע אתה לידי מה יכול להביא ה... הניסיון שלך?

ד"ר גאל : שערתי את הדבר.

פאברי : למה איפוא עשית את הניסיון?

ד"ר גאל : זה היה בשבילי ניסיון פרטי.

הלנה : הוא משקר! גאל אינו אשם בדבר!

דומין : סלחי לי. גאל ידע את חובתו.

הלנה : לא, הארי, הוא עשה את הדבר מפני שכך היה רצוני! כי חשבתי בליבי: אילו היו הרובוטים כמוני, כי עתה הלא הבינו את האדם ולא יכלו לשנוא אותו.

דומין : אהה, הלנה, אין שנאה גדולה משנאת אדם לחברו!

הלנה : לא, לא! הלא זה היה אסון, כי לא יכולנו להידבר עימהם. איזו זרות איומה הייתה בינינו. על כן ביקשתי את גאל לשנות את הרובוטים. אני נשבעת לך, כי הוא לא רצה לעשות את הדבר!

ד"ר גאל: עשיתי את הדבר לעצמי, לשם ניסיון.
הלנה: לא נכון, גאל! ידעתי כי הוא לא יוכל להשיב את פניי ריקם.
דומין: מפני שהוא אוהב אותך... כמו כולם...
גאלמייר: שוב נתרבו. כאילו האדמה מולידה אותם. אפשר שגם הקירות הללו ייהפכו עוד מעט לרובוטים.
בוסמאן: נדמה לי, כי נוכל לנסות דבר...
דומין: מה?
בוסמאן: ייפה נא, אדוני, את כוחי, ואני אבוא עימם לעמק השווה. אני אגיד להם דרך משל בזו הלשון: "אדוניי ורבותיי הרובוטים הנכבדים! הנה ניתן לכם הכל – גם שכל, גם שלטון, גם כלי זין, ואולם יש בידינו פתקה אחת קטנה, מעניינת מאוד, ישנה נושנה, צהבהבה, מלוכלכת..."
דומין: כתב היד של רוסום?
בוסמאן: זהו! "ושם" – אגיד להם – "מתואר עתידכם הנעלה, מוצאכם הנכבד. אדוניי ורבותיי הרובוטים הנכבדים, בלי נייר מלוכלך זה לא תוכלו לעשות אפילו רובוט אחד. ובעוד עשרים שנה, אם ירצה אלוהים, הלא מות תמותו כזוכים בסתיו. אדוניי ורבותיי הנכבדים, הלא הדבר יכאיבכם מאוד! ובכן" – אגיד להם – "הוציאנו לחופשי, תנו לנו לעלות לספינה – ובשכר זה נמכור לכם את בית החרושת ואת סוד התעשייה. אדוניי ורבותיי הרובוטים! זוהי קנוניא בלי אונאה ובתי רמאות. הב – קח!" – הנה בזו הלשון אדבר עימם, חבריא.
דומין: הסבור אתה, בוסמאן, כי נוציא מידינו את התעשייה?
בוסמאן: אם לא נמכור את הסוד, הלא הם ימצאוהו כאן.
דומין: בוסמאן, והרי אנו יכולים להשמיד את כתב-ידו של רוסום.
בוסמאן: את כתב היד – וגם את עצמנו...
הלנה: הארי, אני מבקשת אותך...
דומין: חכי, הלנה... אנו דנים כאן בשאלה חשובה מאוד. ידידי, למכור או להשמיד? פאברי!
פאברי: למכור!
דומין: גאל!
ד"ר גאל: למכור

דומין : גאלמייר !
גאלמייר : למכור !
דומין : אלקויסט !
אלקויסט : הכל בידי אלוהים.
דומין : בוסמאן !
בוסמאן : למכור ! למכור !
דומין : חכו נא, הנה אביא את כתב היד !
הלנה : הארי, בשם אלוהים, אל תלך !
ד"ר גאל : אל נא תפחדי גברתי הלנה, אנו נפליג הרחק הרחק מכאן ונייסד לנו יישוב אנשים למופת. נתחיל לחיות חיים חדשים...
הלנה : הה, גאל, די, די !
פאברי : זו תהיה ממלכה קטנה עם ספינה אחת. אלקויסט יבנה לנו בית – והגברת תמשול בנו. כל כך הרבה אהבה אנו נושאים בקרבנו, כל כך הרבה תשוקות חיים...
גאלמייר : חה-חה-חה ! ממלכת הלנה ! פאברי, זהו רעיון נפלא !
הלנה : הה, אל אלוהים, חדלו לכם !
בוסמאן : הה, ילדיי ובניי, מה חפצתי להתחיל את הכל מחדש. בתכלית הפשטות, בנוסח ישן נושן כחיי הרועים... שקט, אוויר...
פאברי : ומשפחתנו הקטנה תשמש התחלה לאנושיות חדשה. ונדמה לי כי בעוד מאה שנה תוכל האנושיות החדשה לכבוש את העולם.
דומין : איפה כתב היד של רוסום ?
בוסמאן : אצל אדוני, סגור על מסגר.
דומין : איפה כתב היד של רוסום ? מי... גנב... אותו ? ... אתם שותקים ?
הלנה : אני ! אני שרפתי... הבוקר... את שני כתבי היד...
דומין : שרפת ? כאן בקמין ? ...
הלנה : (על ברכיה) הארי ! הארי !
דומין : (רץ אל הקמין) שרפה ! (עומד על ברכיו ליד הקמין ומחטט באפר) אין כלום, אין כלום מלבד אפר... הנה ! (מוציא פיסת נייר שרופה) "לומר בלילה"...
ד"ר גאל : יראה נא לי את הנייר ! "לאחר בלילת הביוגן"... ותו לא...
דומין : גאל, אולי יוכל לחדש על פי הזיכרון את הנוסחא של רוסום ?
ד"ר גאל : אי אפשר !

דומין : גאל, יאמץ נא את כוח זיכרונו. חיי כולנו תלויים בדבר !
ד"ר גאל : לא אוכל. בלי ניסיונות, אי אפשר. זה יימשך שנים. וגם אחר כך ... הרי אינני רוסום הזקן ...

דומין : (פונה אל הקמין) ובכן, כאן... זהו אפר ! (רומס ברגליו)

הלנה : אני רצחתי אתכם !

דומין : הלנה, למה זה עשית הדבר !

הלנה : חפצתי... חפצתי שניסע מפה, שניסע כולנו, שלא יהיה עוד בית החרושת וכל זה... שיהיה הכל כמו קודם... כולם, כולם אמרו לי, כי בני אדם חדלו להיוולד מפני שאנו מרבים כל כך לעשות רובוטים. ומפני זה, רק מפני זה... הה, הארי, בכל לבי חפצתי לעשות טובה...

דומין : יותר מדי... חפצנו להיטיב... אנחנו האנשים.

בוסמאן : לעזאזל... חמור חמורתיים אני... איך זה נשכח מלבי הדבר...

גאלמייר : מה קרה ?

בוסמאן : חמש מאות מיליון בנקוטים וצ'קים ! חצי מיליארד בקופה !

בעד חצי מיליארד הם ? מכרו... חצי מיליארד... חצי מיליארד...

(הולך)

הלנה : מה רוצה בוסמאן. יישאר נא איתנו ?

גאלמייר : מה רב הממון... הנה...

ד"ר גאל : זוהי הגסיסה !

פאברי : נדמה לי כי הם קפאו כאבנים. כאילו משהו איום מתרחש בשתיקתם.

הלנה : הה, אלוהים... פאברי, מה נורא הדבר !

פאברי : אין דבר נורא מהמון. וזה אשר האשם הוא מנהיגם.

הלנה : איזהו ?

פאברי : הוא נאם בנמל.

הלנה : גאל, הרי זהו ראדיוס !

ד"ר גאל : כן.

פאברי : בוסמאן יצא מהבית. מה הוא עושה שם לעזאזל ? !

ד"ר גאל : הוא נושא חבילות נייר...

גאלמייר : זהו כסף. חבילות כסף. מה הוא מתכוון לעשות ? הה, בוסמאן !

דומין : האין הוא מתכוון לשלם כופר חייו הוא ? בוסמאן ! היצאת מדעתך ?

ד"ר גאל : הוא עושה את עצמו כאינו שומע. הוא רץ אל הסבכה !

פאברי : בוסמאן !

גאלמייר : (בשאגה) בוס-מאן ! חזור !
ד"ר גאל : הוא אומר דבר מה לרובוטים. הוא מראה להם כסף. הוא מראה עלינו.
הלנה : הוא רוצה להציל את חיינו !
פאברי : יזהר שלא לגעת בסבכה.
ד"ר גאל : חה-חה, הביטו איך הוא מנופף בידיו.
פאברי : (צועק) בוסמאן, שד משחת ! אל תקרב אל הסבכה ! אל תיגע ! מהרו,
הכניסו זרם !
הלנה : מדוע זה נפל ?
ד"ר גאל : הוא נהרג.
פאברי : בזרם החשמל !
אלקויסט : הקורבן הראשון !
פאברי : הנה הוא שוכב... חצי מיליארד על חזהו... הגאון הפיננסי.
גאלמייר : זיכרונו לברכה... הוא רצה לפדות את חיינו.
אלקויסט : אמן !
פאברי : הסוף !
גאלמייר : מה קרה ?
פאברי : תחנת החשמל נכבשה. עכשיו הגיע תורנו !
נאנא : כרעו ברך ! יום הדין !
גאלמייר : העורך חיה, הזקנה !
נאנא : שובו, שובו מדרככם הרעה ! קץ העולם בא ! התפללו לאלוהים !
(בורחת) יום הדין ! יום הדין !
הלנה : שלום לכולם. גאל, אלקויסט, פאברי...
דומין : (פותח את הדלת) בואי הנה ! (סוגר אחריה את הדלת) ועכשיו מהרי !
מי יעמוד על יד השער ?
ד"ר גאל : אני ! (נשמע רעש)
דומין : ועל הסולם ?
פאברי : אני ! ילך אל הלנה !
דומין : ובפרוזדור ?
אלקויסט : אני !
דומין : אקדוח יש לו ?
אלקויסט : תודה, אין אני יורה.

דומין : מה הוא רוצה לעשות?
אלקויסט : למות.
גאלמייר : אני אשאר פה.

(נשמעות יריות)

ראדיוס : מים ?
רובוט א' : מים ?
ראדיוס : מים ?
רובוט ב' : מים !
שני רובוטים : הוא לא ירה, להרוג אותו ?
ראדיוס : להרוג ! (מצייץ בו) להשאירו בחיים !
רובוט : הוא אדם.
ראדיוס : הוא רובוט. הוא עובד בידיים ! הוא בונה בתים. הוא יכול לעבוד.
אלקויסט : הרגני !...
ראדיוס : אתה תעבוד. אתה תבנה. הרובוטים ירכו לבנות. הם יבנו לרובוטים החדשים בניינים חדשים. עתה תעבוד למענם !
אלקויסט : (כורע ברך לפני גאלמייר ההרוג) הוא מת.
ראדיוס : רובוטיי העולם !
אלקויסט : מת.
ראדיוס : ממשלת האדם מוגרה ! הנה כבשנו את בית החרושת, עתה נהיה שליטים על הכל. תמה ממשלת האדם. עולם חדש נולד !
אלקויסט : תקופת הרובוטים ! שלטון הרובוטים !
אלקויסט : והלנה מתה ?
ראדיוס : החזק הוא השליט. הרוצה לחיות צריך לשלוט ! הרובוטים כבשו את השלטון בעולם ! הם כבשו את החיים. תמה ממשלת האדם. אנו אדוניי החיים. אנו אדוניי העולם ! רובוטים, לעבודה. מארש !

מערכה ג'

- אלקויסט :** האומנם לא אמצא את הסוד? גאל, גאל! איך עשו את הרובוטים? לשווא! אילמים המה הספרים. הם מתו, מתו במות האדם. שוב לילה. הה, אילו יכולתי להירדם שוב אין מאומה. המכונות שוקקות בלי הרף. הרובוטים, עצרו אותן! האומנם עוד תבוא לעורר אותן לחיים? הה, לא אוכל לשאת את הדבר. נוסחאות ארוכות, התעוררו נא! האומנם לא אמצא? לא אשיג? לא אבוא עד חקר הדבר? יבוא! מה רצונך?
- מלצר :** אדוני, הוועד המרכזי של הרובוטים מחכה שאדוני יקבל את פניו.
- אלקויסט :** איני רוצה לראות דבר.
- מלצר :** אדוני, דאמין בא מהאבר!
- אלקויסט :** יחכה! האם לא אמרתי לך שתחפש בני אדם? מצא לי גברים ונשים! לך ומצא!
- מלצר :** אדוני, הם אומרים, כי חיפשו כבר בכל מקום, לכל קצווי עולם נשלחו משלחות ואוניות.
- אלקויסט :** ומה?
- מלצר :** אין אדם על פני הארץ.
- אלקויסט :** אף לא אדם אחד? לך, קרא את חבריי הוועד. מה רצון הרובוטים?
- ראדיוס :** אדוני, המכונות אינן מוכשרות לעבודה. אין אנו יכולים להרבות רובוטים.
- אלקויסט :** רק בני אדם יכולים לפרות ולרבות. הרפו ממני!
- רובוט ב' :** אדוני, חוסה נא! אימה גדולה תקפה אותנו. אנו נתקן את כל מה שעוללנו.
- רובוט ג' :** הגברנו את העבודה שבעתיים. בכל העולם בונים בתים.
- אלקויסט :** למי?
- רובוט ג' :** לדורות הבאים.
- ראדיוס :** ורק רובוטים לא נוכל לעשות. המכונות פולטות רק נתחי-בשר מגואלים בדם. גושים-גושים נשפכים מהמכונה.
- רובוט ד' :** שמונה מיליון רובוטים מתו השנה!
- רובוט ב' :** אימה גדולה תקפה אותנו. אמור נא, איך לעשות רובוטים?

- רובוט ג' :** בני האדם ידעו את סוד החיים.
- רובוט ד' :** אם לא תגלה לנו, אבוד נאבד.
- רובוט ג' :** אם לא תגלה לנו אבוד תאבד. ייפו את כוחנו להרוג אותך.
- אלקויסט :** להרוג? הרגוני נא!
- רובוט ג' :** ניתנה לך פקודה.
- אלקויסט :** לי? היעז מי לפקד עלי?
- רובוט ג' :** ממשלת הרובוטים...
- אלקויסט :** מי אתה?
- רובוט א' :** אני דאמין.
- אלקויסט :** מה לך פה? צא!
- רובוט ה' :** ממשלת רובוטיי כל העולם רוצה לבוא עימך במשא ומתן.
- אלקויסט :** אל תטרידני רובוט!
- דאמין :** הוועד המרכזי מצווה לך לתת את ההוראות של רוסום.
- אלקויסט :** (שותק)
- דאמין :** קבע את שכרך. אשר תבקש ניתן לך.
- אלקויסט :** (שותק)
- דאמין :** קרקעות ואחוזות ניתן לך. אוצרות ומטמונים אין קץ ניתן לך.
- אלקויסט :** (שותק)
- דאמין :** הגד את תנאיך.
- אלקויסט :** (שותק)
- רובוט ב' :** אדוני, הגד נא, היש תרופה לשמור על החיים?
- אלקויסט :** עליכם למצוא נשים, השמעתם? בני אדם מסוגלים ללדת, לחדש חיים, לפרות ולרבות!
- רובוט ד' :** כל המשלחות אשר שלחנו חזרו ריקם. הם חיפשו על פניי כל הארץ, אך תם המין האנושי!
- אלקויסט :** הה... הה... למה השמדתם אותם...
- רובוט ב' :** חפצנו להידמות לבני אדם, חפצו להיות אנשים!
- דאמין :** הרוצה להידמות לבני אדם צריך להרוג ולשלוט. יקרא נא את דברי הימים, את ספרי המדע, את הספרים הסוציאליים. את הספרים הלאומיים. הרובוטים ירשו את התרבות האנושית. הרובוטים הגשימו את התרבות האנושית. גלה לנו את סוד החיים!
- אלקויסט :** לא אוכל!

דאמין : גלה לנו את סוד הפרייה והרבייה.

אלקויסט : הוא אבד ואיננו !

ראדיוס : הידעת אותו ?

אלקויסט : לא ידעתי.

ראדיוס : הוא היה כתוב על ספר ?

אלקויסט : הוא אבד. נשרף באש. הנני האדם האחרון. ואינני יודע את אשר ידעו אחרים. הלא הרגתם אותם.

ראדיוס : אותך השארנו בחיים.

אלקויסט : כן, בחיים. הה, אכזרים ! דווקא לי נתתם את החיים. אהבתי את בני האדם, ואת הרובוטים לא אהבתי מעודי. ראו נא, ראו, את העיניים הללו... הן בוכות בעל כורחי. עיני האחת מבכה את בני האדם, והשנייה – אתכם, הרובוטים ! הה, מה חפצתי לתת לכם חיים.

אלקויסט : אָל אלוהים, מי ייתן ויישארו לפחות הרובוטים ! גאל, גאל, אילו אפשר היה להשאיר לפחות את הרובוטים.

ראדיוס : עשה ניסיונות ! חפש את הנוסחא של החיים.

אלקויסט : אינני יודע כלום. רק בנאי אנוכי, רק בנאי. רובוטים, לא מהרס ייצאו חיים.

דאמין : עשה ניסיונות ברובוטים חיים.

אלקויסט : לא ! הם יכולים למות בזמן הניתוח.

דאמין : אתה תקבל במקומם רובוטים אחרים. מאה רובוטים ! אלף רובוטים ?

אלקויסט : זקנתי מאוד. ראה נא, ראה. איך רועדות אצבעותיי. חלשות הן להחזיק את האיזמל. ראה נא, ראה, איך דומעות עיניי. כבדות הן ולא אראה את ידיי. לא, לא אוכל.

רובוט ד' : החיים קרובים לקיצם !

רובוט ב' : החיים כלים והולכים !

דאמין : קח גופים חיים !

אלקויסט : אתה דורש ממני את הדבר ? לך, איפוא, לחדר הניתוח ! מה ? אתה חוזר כך ?

דאמין : אני... וכי למה זה... דווקא... אני ?

אלקויסט : אתה ירא את המוות ?

דאמין : אני הולך !

אלקויסט : פשטוהו! השכיבוהו על השולחן! מהרו! החזיקו בו!
אלוהים, אזרני כוח! אזרני כוח! אלוהים, הצלח נא את מעשיי
ידי!
קול דאמין : מוכן!
אלקויסט : תיכף! תיכף ומייד! (לוקח כמה צנצנות) איזו מהן לקחת?
איזו משתיכן אנסה!
קול דאמין : התחל!
קול אלקויסט : לא אוכל
קול דאמין : אא-אא.
צעקות דאמין : נתח! נתח מהר!
הלנה : פרימוס, פרימוס, מה מתרחש פה? מי הוא הצועק?
פרימוס : האדון מנתח את דאמין. גשי נא, הביטי, הלנה.
הלנה : לא, לא, לא! הנורא הדבר?
צעקות דאמין : נתח!
הלנה : פרימוס, נלך מפה! לא אוכל לשאת את הצעקות. הה, פרימוס, רע לי!
פרימוס : את כל כך חיוורת!
הלנה : רגליי כושלות. מדוע רבה שם הדממה?
צעקות דאמין : אא-אא... או...
אלקויסט : לא אוכל! לא אוכל! אל אלוהים! מה נורא הדבר!
ראדיוס : אדוני, הוא חי עדיין!
צעקות דאמין : נתח! נתח!
אלקויסט : הוציאוהו מהר! לא אוכל לשאת את צעקותיו.
ראדיוס : הרובוטים סבלניים יותר ממך.
אלקויסט : מי שם? הלאה ממני, הלאה! אני רוצה להיות לבדי! מה
שמך?
פרימוס : הרובוט פרימוס.
אלקויסט : פרימוס, אל תיתן לאיש להיכנס. אני רוצה לישון. השומע
אתה? לכי לך, לכי הנערה, נקי נא את חדר הניתוח! מה זה?
מהרו, מים! מים טהורים, זכים! דם, דם! הה, איך יכולתן
הידיים... הידיים אשר אהבו את העבודה היפה, איכה יכולתן
לעשות את הדבר הזה? ידיי, הה ידיי!
פרימוס : הרובוט פרימוס!

אלקויסט : הוציא מעל פני את הגלימה. אינני רוצה לראותה. (מימין נכנס דאמין) מה רצונך פה? מה רצונך?

דאמין : אני... חי... טוב... טוב... טוב יותר לחיות!

אלקויסט : הוציאוהו מפה! הוציאוהו! מהר!

דאמין : לחיות! אני... רוצה... לחיות... טוב!

אלקויסט : לחיות? מה חפצך, נערה? האת היא? צקי מים על ידיי, צקי נא! צקי עוד, עוד! הרבה מים, מים! מה שמך?

הלנה : הלנה הרובוטית!

אלקויסט : הלנה? למה "הלנה"? מי נתן לך את השם הזה?

הלנה : גברת דומין.

אלקויסט : הראיני את פניך! הלנה? שמך הלנה? אני לא אקראך בשם הזה. לכי לך, הוציאי מפה את המים. (הלנה יוצאת)

לשווא, לשווא! לא-כלום, שוב לא מצאתי כלום! (פותח את החלון) עמוד השחר! למה זה יאיר יום חדש? או-או-או, מה לו לבוקר החדש בבית קברות החיים?! אילו... יכולתי... לפחות... להירדם. (מכסה את האור, שוכב על הספה, ומתכסה בגלימה) מה רועד הגוף. או-או-או... קץ החיים!

פרימוס : (ברחש) הלנה, לא לכאן. האדון ישן!

הלנה : ראה נא את השפופרות שלו. מה הוא עושה בהן?

פרימוס : ניסיונות! אל תיגעני בהן.

הלנה : ראה נא, פרימוס, מה כתב פה האדון?

פרימוס : אסור לך לקרוא את הדבר, הלנה. זהו סוד!

הלנה : איזה סוד?

פרימוס : סוד החיים!

הלנה : פרימוס, הנח נא את סוד החיים הבזוי הזה. מה לך ולסודות! גש נא וראה, מהר!

פרימוס : מה זה?

הלנה : השמש עולה!

פרימוס : אל תביטי בשמש, עיניך דומעות.

הלנה : השומע אתה? ציפורים שרות! איזה רגש מוזר בקרבי... אינני יודעת מה זה... כמשוגעת אני... ראשי כגלגל, גופי כואב עליי, לבי כואב... כולי כואבת...

- פרימוס :** אתמול דיברתי שוב עימך בחלום !
- הלנה :** בחלום ?
- פרימוס :** דיברנו באיזה לשון זרה או חדשה, כי אינני זוכר דבר מכל אשר דיברנו.
- הלנה :** ועל מה דיברנו ?
- פרימוס :** בעצמי לא הבינתי כלום, ואף על פי כן יודע אני, כי מעולם לא דיברתי דברים נפלאים כאלה. וכל פעם שנגעתי בכך נדמה לי, כי הנני מת. הנך יפה !
- הלנה :** אני? פרימוס, מה אמרת? ולמה זה הנני רודפת אחריו יום תמים? ועכשיו הנה אמרת כי יפה אני.
- פרימוס :** את משתמטת ממני, הלנה.
- הלנה :** עמוד, פרימוס, עליך להיות יפה !
- פרימוס :** הלנה, האם לא ידפוק פתאום, לבך? הנה-הנה יתחולל דבר מה !
- הלנה :** הבט במראה !
- אלקויסט :** מה? קול צחוק? אנשים? מי חזר?
- הלנה :** מה יהיה איתנו, פרימוס?
- אלקויסט :** אנשים? האתם... אתם אנשים?
- הלנה :** (מזדעזעת והופכת פניה)
- אלקויסט :** אתם אוהבים זה את זה? אנשים? מאין באתם? מי אתה?
- פרימוס :** הרובוט פרימוס.
- אלקויסט :** מה? הראיני את פנייך, נערה! מי את?
- פרימוס :** הרובוטית הלנה.
- אלקויסט :** רובוטית? הסבי פניך. מה, את מתביישת? תניני ואראך, רובוטית!
- פרימוס :** הרף ממנה, אדוני !
- אלקויסט :** מה? אתה מגן עליה? צאי, הנערה !
- פרימוס :** לא ידענו, אדוני, שהוא ישן פה.
- אלקויסט :** מתי עשו אותה?
- פרימוס :** לפני שנתיים.
- אלקויסט :** ד"ר גאל עשה אותה? עלי לעשות אילו ניסיונות ברובוטים של גאל. כל העתיד תלוי בזה, המבין אתה?

פרימוס : כן.
אלקויסט : הובילה נא את הנערה לחדר הניתוח, אני אנתח אותה !
פרימוס : את הלנה ?
אלקויסט : בוודאי, הלא אמרתי לך. הכן את הכל. למה אתה עומד ?
פרימוס : אדוני, קח נא אותי לניתוח. אני עשוי ממש כמוה, מאותו החומר, באותו יום. קח נא את חיי, אדוני. נעץ, נעץ הסכין פה !
אלקויסט : האינך רוצה לחיות ?
פרימוס : בלעדיה – לא ! בלעדיה אינני רוצה לחיות. אסור לך להרוג את הלנה !
אלקויסט : (מצלצל)
פרימוס : אני הולך, אדוני.
אלקויסט : חכה ! (הלנה נכנסת) ובכן, נערה, חדר הניתוח מוכן ?
הלנה : כן, אדוני.
אלקויסט : טוב, את תעזרי לי. אני אנתח את פרימוס.
הלנה : את פרימוס ?
אלקויסט : ובכן, מה האסון ? אה, בתי, את יודעת לבכות ?
הלנה : אני אלך !
אלקויסט : לאן ?
הלנה : לחדר הניתוח, כדי שתנתח אותי.
פרימוס : את לא תלכי, הלנה ! אני מבקש ממך לצאת מפה. אסור לך להיות כאן.
הלנה : אני אקפוץ דרך החלון, פרימוס ! אם תלך לשם, אקפוץ דרך החלון.
פרימוס : לא ארפה ממך. שמע הזקן, אתה לא תהרוג לא אותה ולא אותי !
אלקויסט : למה זה ?
פרימוס : אנחנו... אנחנו... קשורים זה בזו...
אלקויסט : סוף-סוף אמרת את הדבר ! הסו ! לכו !
פרימוס : לאן ?
אלקויסט : (בלחש) לכל אשר תרצו. הלנה, הוביליהו נא. לך, אדם ! לכי, חוה ! והיית לה לאיש, פרימוס, והיא תהיה לך לאישה ! היום המבורך מכל הימים ! רוסום ! פאברי ! גאל ! אין דבר אשר

יצרתם שיהיה נשגב מהנערה הזאת, מהעלם הזה, מהצמד
הראשון הזה אשר יצר את האהבה, הדמעות – ובת הצחוק.
כי בתים ומכונות ייהרסו!
שיטות ותורות תגווענה כלא היו,
ושמות גדוליי-עולם ייסוערו ברוח כעלים בשלכת!
ורק את, האהבה,
את היחידה,
הנך עולה כפורחת על פני החורבות
ופיזרת ברוח את זרְעֵי החיים.

-מסך-

(עברית: אברהם שלונסקי)